

Verksamhetsplan 2024 - 2028

Utbildnings- och
arbetslivsförvaltningen

Fastställt av barn- och utbildningsnämnden och
gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2023-12-06

Gäller 2024-2028

Ärendenr BUN 2023/14, GVN 2023/14

Version [1.0]

Verksamhetsplan 2024 - 2028

Innehåll

1 Verksamhetsplanens syfte och funktion.....	2
2 Verksamhetsbeskrivning	2
2.1 Nämndens uppdrag	2
Barn- och utbildningsnämnden	2
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	3
Målgrupper nämnderna finns till för och deras viktigaste behov	3
Viktiga styrdokument och planer.....	4
2.2 Sammanfattning av nuläget	4
Nuläge för barn- och utbildningsnämnden	4
Nuläge för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	5
3 Prioriteringar, uppdrag och mål	6
3.1 Regionfullmäktiges prioriteringar	6
3.2 Uppdrag från regionfullmäktige och nämnd	9
3.3 Nämndens mål.....	9
4 Omvärldens påverkan på nämndens uppdrag	12
4.1 Ökad polarisering och utsatthet	12
4.2 Ökat behov av livslångt lärande.....	12
4.3 Nya livsmönster och arbetssätt påverkar platsbundenhet.....	12
4.4 Hållbarhet och att leda för hållbarhet.....	13
4.5 Artificiell intelligens (AI)	13
4.6 Tillitens betydelse för samhället och dess verksamheter	13
5 Risker/osäkerhetsfaktorer/utmaningar.....	14
5.1 Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor.....	14
5.2 Demografiska utmaningar	14
5.3 Likvärdiga för- och grundskolor	15
5.4 Chefs- och ledningsstöd ur ett kvalitets- och likvärdighetsperspektiv	15
5.5 Investeringsbehov kopplat till lokalbestånd.....	15
5.6 Väldimensionerat utbildningsutbud som är hållbart över tid	15
5.7 Ökad psykisk ohälsa	16
5.8 Osäkerhet kring regeringens finansiering av folkhögskolor.....	16
5.9 Tapp av elever	16
6 Styrkor/framgångsfaktorer/möjligheter	17

1 Verksamhetsplanens syfte och funktion

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamhetsplan tas fram utifrån Region Gotlands mål och budget som bland annat innehåller regionfullmäktiges prioriteringar, regionfullmäktiges mål, ekonomiska förutsättningar samt nämndspecifika uppdrag. Syftet med verksamhetsplanen är att synliggöra den styrning som sker från regionfullmäktige och nämnder till förvaltning så att den blir känd och omhändertagen av förvaltningens verksamheter. Förvaltningens verksamhetsplan ger ledning och stöd i verksamheternas planering för att efterfölja och verkställa de beslut som är tagna i regionfullmäktige och nämnd. Verksamhetsplanen har ett femårsperspektiv och revideras årligen. Verksamhetsplanen fastställs av nämnd.

Övriga underlag som ligger till grund för verksamhetsplanen är utbildnings- och arbetslivsförvaltningens nulägesanalys samt Region Gotlands gemensamma planeringsförutsättningar.

2 Verksamhetsbeskrivning

2.1 Nämndens uppdrag

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna skall hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: Förvaltningen ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och sina studier, ge möjlighet till ett livslångt lärande för enskilda medborgare, ge en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet, höja utbildningsnivån på Gotland, erbjuda utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov samt arbeta för en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden (BUN) ansvarar för det statliga uppdraget för skolväsendet (förskola, grundskola, anpassad skola) som regleras i skollagen (2010:800)¹ och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret².

Vidare ansvarar barn- och utbildningsnämnden även för följande;

- **Fenomenalen Science Center.** En del av uppdraget är statligt och finansieras via statsbidrag från Skolverket

¹ Skollagen omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (inkl. svenska för invandrare), särskild utbildning för vuxna samt barn och elevhälsan. Skollagen beskriver även det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar.

² [Kommunalt aktivitetsansvar, KAA | SKR](#)

- **Kulturskolan Gotland** vilken är en frivillig verksamhet inom Region Gotland. Uppdraget är att erbjuda undervisning och aktiviteter för barn, ungdomar och i mån av plats även för vuxna.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar för det statliga uppdraget för skolväsendet (gymnasium, vuxenutbildning) som regleras i skollagen (2010:800) och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar även för följande;

- Region Gotlands arbete med uppdragsutbildning och yrkeshögskola samt för regionens arbetsmarknadspolitiska åtgärder på individnivå
- Region Gotlands mottagande av flyktingar med undantag av ensamkommande flyktingbarn, för vilka socialnämnden ansvarar
- Är styrelse för Gotlands folkhögskola. Folkhögskolans uppdrag utgår bland annat från förordning (2015:218), om statsbidrag till folkbildningen
- Arbetsliv och etablering – arbetsmarknadsinsatser på individnivå och även breddad rekrytering samt samverkan med arbetsgivare utifrån kompetensförsörjning. Arbetar för att ge nyanlända goda förutsättningar för etablering i det gotländska samhället
- Ungdomsavdelningen – där uppdraget är att bedriva ungdomsverksamhet inom kultur- och fritidsområdet

Både barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor, vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor och fritidshem.

Målgrupper nämnderna finns till för och deras viktigaste behov

- Barn och ungdomar 1–16 år inskrivna i förskola och elever som från det barnet fyller sex år omfattas av skollagen.
- Elever som är mottagna i anpassad grundskola och gymnasieskola (tidigare grund- respektive gymnasieskolan)
- Elever inskrivna i kulturskolan
- Elever inskrivna i gymnasieskolan
- Elever inskrivna i vuxenutbildning
- Deltagare vid Folkhögskolan
- Ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret
- Ungdomar som nyttjar verksamheterna inom ungdomsgårdarna
- Ungdomar i offentlig miljö som behöver vuxennärvaro
- Individer som står långt från arbetsmarknaden
- Nyanlända på Gotland

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplaner för alla skolformer
- Kommunallag
- Förvaltningslag
- Barnkonventionen
- Bosättningslagen
- Massflyktsdirektivet
- Regional utvecklingsstrategi
- Region Gotland styrmodell, mål samt utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamhetsplan

2.2 Sammanfattning av nuläget

Nuläge för barn- och utbildningsnämnden

Ambitionsnivån inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter är hög och utvecklingsinsatserna är många, men det finns också grundläggande utmaningar när det gäller att nå en budget i balans, kunna rekrytera behöriga lärare och ha tillgång till ändamålsenliga lokaler.

Den kommunala grundskolan har svårigheter att nå ekonomi i balans, vilket till största del har sin förklaring i den spridda kommunala skolorganisationen. Många små geografiskt spridda skolenheter över ön och ett mindre antal elever per enhet ger sämre ekonomiska förutsättningar. Andra faktorer som försvårar det ekonomiska läget för grundskolan är att andelen elever i behov av särskilt stöd ökar, en ökad psykisk ohälsa hos elever och en minskad tilldelning av statsbidrag.

Likvärdighet inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter är ett prioriterat område. Begreppet likvärdighet inrymmer likvärdiga förutsättningar och möjligheter till omsorg, utveckling och lärande, att få jämlika kunskaper och chans att nå sin fulla potential oavsett var man bor och vilken ens bakgrund är. Lika tillgång till utbildning, lika kvalitet och skolans förmåga att kompensera för skillnader i elevernas och deltagarnas förutsättningar är centrala delar. För- och grundskolenheterna bedöms dock i dag inte ha tillräckliga förutsättningar att erbjuda likvärdig för- och grundskola. Bedömningen grundar sig bland annat på att fördelningen av antal barn per förskola och antal barn per årsarbetare är ojämnt fördelat över ön och att tillgången till legitimerad och behörig lärarpersonal skiljer sig åt mellan skolor och områden. Även tillgång till en samlad barn- och elevhälsa som kan arbeta förebyggande skiljer sig åt mellan enheterna, liksom variationer i förutsättningarna att erbjuda särskilt stöd i den form eller den omfattning som bäst gynnar elevens kunskapsutveckling.

Det är ett nationellt, och gotländskt, problem att kulturskolan främst nyttjas av elever till föräldrar med akademisk utbildning eller på andra sätt välbeställda eller kulturintresserade föräldrar. Det är en av anledningarna till att nämnden vill att utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ser över möjligheten att införa en avgiftsfri kulturskola på Gotland.

Kompetensförsörjningen inom skolan är en av de absolut viktigaste frågorna de kommande åren och det har en stor påverkan på hur likvärdigheten kan säkras för barn och elever över hela Gotland. Då lärare bedöms vara den enskilt viktigaste faktorn för att eleverna ska

lyckas nå målen³ är kompetensförsörjning intimt förknippad med kvalitet inom skolan. Pensionsavgångar och brist på behörig personal är delar som i nuläget försvårar utbildnings- och arbetslivsförvaltningens möjligheter till god kompetensförsörjning.

Utöver kompetensförsörjning är det viktigt att nämna bostadsbrist; När det inte finns bostäder att tillgå på Gotland blir det svårt för utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att rekrytera kompetens utifrån. Bostadsfrågan har blivit en starkt påverkande faktor som behöver beaktas noggrant i arbetet med kompetensförsörjning inom skolformerna men även inom region Gotland som helhet.

Nuläge för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamheter visar goda resultat, har ett relativt brett utbud och en ekonomi i balans.

För gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden är det en utmaning att endast cirka sju av tio elever på Gotland avslutar gymnasiet inom fyra år, en situation som dock är jämförbar med riket, men det finns goda förutsättningar för berörda att avsluta gymnasieutbildningen inom både vuxenutbildningen och på folkhögskolan.

För att öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå, underlätta etablering på arbetsmarknaden och förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv ska såväl elevernas efterfrågan som arbetsmarknadens behov ha betydelse vid planering och dimensionering av yrkesutbildning inom gymnasiet och för vuxna⁴. Lagändringarna börjar gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens utbildningsverksamheter för en tät dialog med avdelningen för regional utveckling inom Region Gotland för att säkerställa att Gotland har ett brett och ändamålsenligt utbildningsutbud och på så sätt bidra till kompetensförsörjning inom såväl offentlig som privat sektor.

Kompetensförsörjningsfrågan för Gotland är viktig då det råder brist på flera yrkeskategorier, samtidigt som det finns människor som står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Breddad rekrytering och matchning är två nyckelfaktorer för att säkra kompetenser och bidra till en hållbar regional kompetensförsörjning. Avdelningen för arbetsliv och etablering har här en viktig roll.

Ungdomsavdelningen erbjuder ungdomar en meningsfull fritid för att främja en bra framtid. Barnkonventionens artikel 31 har direkt bäring på avdelningens verksamhet; att barn har rätt till lek, vila och fritid. Det görs många aktiviteter för att väcka ungdomars intresse för rörelse, friluftsliv och för att erhålla goda matvanor. Många ungdomar söker sin identitet och där är ungdomsavdelningens kompetens och engagemang kring HBTQIA+ frågor av stor vikt.

Verksamheterna inom gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvar har i nuläget ett stabilt bemanningsläge.

För både barn- och utbildningsnämnden och för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden är följande nuläge viktigt att beakta;

- Det systematiska kvalitetsarbetet inom förvaltningen anses vara relativt väl förankrat. En gemensam bas i årshjulet där de stora processerna är tydliga vilket skapar trygghet och tillit, även om tidplanerna ofta är alldeles för korta. För att hålla

³ [huvudmans-och-rektorers-anstrangningar-for-att-oka-andelen-behoriga-larare-i-grundskolan.pdf](#)

⁴ [Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning - Skolverket](#)

i och även utveckla arbetet behöver det fortsatt finnas långsiktighet och möjlighet till ett verksamhetsnära ledarskap vilket leder till att varje process blir mer trovärdig och värdeskapande.

- Lokalbehoven är stora och det finns en övergripande förväntan på relevanta investeringar. Gäller såväl ny, om- och tillbyggnad samt underhåll.
- En viss underbemanning inom central förvaltning. Det är i nuläget svårt att matcha verksamheternas ökade behov av stöd. Exempelvis inom området beredskap och säkerhet.

3 Prioriteringar, uppdrag och mål

Region Gotlands styrmodell är politikens verktyg för att styra Region Gotlands verksamheter. I styrmodellen uttrycks bland annat Region Gotlands vision samt regionfullmäktiges prioriteringar och mål. Regionfullmäktiges prioriteringar är koncerngemensamma prioriteringar som gäller under fyra år. Prioriteringarna uttrycker de styrandes vilja och har till syfte att bidra till vision och mål i den regionala utvecklingsstrategin. Mottagare av regionfullmäktiges prioriteringar är nämnder och bolag och de ansvarar för att arbeta utifrån dessa.

Regionfullmäktige kan även ge specifika uppdrag som gäller en eller flera nämnder.

För att styra och prioritera fastställer regionfullmäktige mål för regionens nämnder. Nämnderna ansvarar inför regionfullmäktige att verkställa fullmäktiges mål. Målen kan vara koncerngemensamma eller nämndspecifika.

3.1 Regionfullmäktiges prioriteringar

Regionfullmäktiges prioriteringar är politiska prioriteringar under 2024 – 2027. Prioriteringarna får bland annat kraft och når förflyttning genom de styrdokument som är kopplade till respektive prioritering. Styrdokumentet gäller en eller fler nämnder. Regionstyrelsen har uppsiktsplikt och ett samordnande uppdrag. Samordning kring arbetet inom respektive prioritering sker i bestämda forum som leds av regionstyrelseförvaltningen.

Här följer en övergripande beskrivning och urval över hur nämnderna tar sig an prioriteringarna. Dessa utvecklas och konkretiseras sedan i handlingsplaner inom berörda avdelningar.

****Region Gotland ska prioritera en skyndsam energi- och klimatomställning ****

Taggar

06 Rent vatten och sanitet för alla, 07 Hållbar energi för alla, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 13 Bekämpa klimatförändringarna

Varje arbetsplats inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar för att tillsammans med medarbetare, barn, elever och deltagare minska klimatavtryck och medvetandegöra människans påverkan på miljön. Svenska skolan berörs i olika delar av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030⁵. Miljöundervisning och lärande för hållbar utveckling är inskrivna i läro⁶-, kurs- och ämnesplaner och kontinuerligt arbete höjer medvetandegraden successivt. Miljö och hållbar utveckling är inte ett eget ämne i grundskole- och gymnasieutbildningen, utan miljö- och hållbarhetsperspektiven jämte de historiska, internationella och etiska perspektiven ska genomsyra all undervisning oberoende av kurs eller ämne. Detta innebär att utbildnings- och arbetslivsförvaltningen bidrar till målpuppfyllelsen i ett mer förebyggande och långsiktigt perspektiv och individen påverkas i det vardagliga.

Möten och utbildningar sker i dag oftare digitalt för att minska klimatpåverkan genom förflyttningar. Omhändertagande av dagvatten beaktas i alla planerade och pågående projekt. Vid nyproduktion och större periodiskt underhåll (PU) tas hänsyn till vatten- och energifrågor enligt de policys som Region Gotland utarbetat samt gällande lagstiftning och regler i Boverkets byggregler (BBR). Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har ett nära samarbete med teknikförvaltningen i dessa frågor.

Medvetenheten kring val av material är i dag högre. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar aktivt med att följa upp avtalstrohet genom internkontroll för att säkerställa att inköp görs utifrån gällande krav och insikt om hållbarhet. Ett arbete pågår för att ta fram en uppdaterad internkontrollplan inom förvaltningen, internkontrollplanen fastställs under 2023.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har att förhålla sig till Region Gotlands upphandlingsregler. Förvaltningen säkerställer sina egna och regionens krav i samband med deltagande i projekt, för att uppfylla de lagkrav som finns. Det är mycket viktigt att den centrala förvaltningen kontinuerligt jobbar med kompetenshöjande insatser och aktivt deltagande i regionens upphandlingsnätverk för att utvecklas kontinuerligt och höja målpuppfyllelsen ytterligare.

Frågor om ekologisk-, social- och ekonomisk hållbarhet och andra strategiska frågor är oftast långsiktiga och det krävs förståelse och uthållighet för att de skall bli verklighet och vara motiverande.

Region Gotland ska prioritera ett hållbart växande Gotland

Taggar

09 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 Hållbara städer och samhällen, 12 Hållbar konsumtion och produktion

Verksamheter och skolor av god kvalitet bidrar till att ge goda förutsättningar för ett hållbart växande Gotland. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar ständigt med utmaningen att balansera resurs och struktur för att säkra likvärdig kvalitet i samtliga verksamheter. Genom Region Gotlands servicestrategi⁷ fastställs en långsiktigt hållbar servicenivå, där även överväganden görs avseende service i relation till ekonomi, kvalitet och tillgänglighet. Det är viktigt med ett helhetsperspektiv och vara lyhörd för strömningar i samhället. Arbetet med likvärdiga och kvalitativt goda verksamheter är centralt. Genomförandeprogrammet 'Näringslivets förutsättningar och innovation'⁸ bidrar i förvaltningens arbete med ytterligare steg mot den regionala utvecklingsstrategin för Gotland – Vårt Gotland 20409 – där förvaltningens verksamheter på flera sätt samverkar med andra aktörer för att säkra kompetensförsörjning och ett livslångt lärande.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen gör kontinuerliga uppföljningar inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Faktorer så som utbildning, globalisering, digitalisering, lokalförsörjning, arbetsmarknad, kollektivtrafik, arbetsmiljö, föräldraskap, barnperspektiv är viktiga beståndsdelar i uppföljnings- och utvecklingsarbetet. Upprätthållande av god kvalitet i verksamheterna vilket sedan kommuniceras ut och görs tillgängligt är delar av förvaltningens bidrag till att Gotland är en attraktiv och hållbar plats att bosätta sig på.

⁵ [Agenda 2030: utbildning och hållbar utveckling - Skolverket](#)

⁶ [Läroplan \(Lgr22\) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet - Skolverket, Läroplan \(Gy11\) för gymnasieskolan - Skolverket, Läroplan \(Lvux12\) för vuxenutbildningen - Skolverket](#)

⁷ [Ett långsiktigt hållbart serviceutbud på Gotland 2019-2030](#)

⁸ [Genomförandeprogram Näringslivets förutsättningar och innovation 2022-2027](#)

⁹ [Vårt Gotland 2040 – Regional utvecklingsstrategi](#)

****Region Gotland ska prioritera hälsofrämjande arbete och utveckla tidiga förebyggande insatser ****

Taggar

01 Ingen fattigdom, 02 Ingen hunger, 03 Hälsa och välbefinnande, 04 God utbildning för alla, 05 Jämställdhet, 08 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 10 Minskad ojämlikhet

För- och grundskolenheterna bedöms i dag inte ha tillräckliga förutsättningar att erbjuda likvärdig för- och grundskola. Bedömningen grundar sig på att fördelningen av antal barn per förskola och antal barn per årsarbetare är ojämnt fördelat över ön, att tillgången till legitimerad och behörig lärarpersonal skiljer sig åt mellan skolor och områden och att skolstrukturen inte kompenseras ekonomiskt, det vill säga de tillgängliga resurserna balanserar inte behoven. Även tillgång till en samlad barn- och elevhälsa som kan arbeta förebyggande skiljer sig åt mellan enheterna. En övergripande elevhälsoplan¹⁰ har implementerats i utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter. Syftet med elevhälsoplanen är att den ska vara ett stöd för skolläring och personal i elevhälsoarbetet, samt säkra elevers rätt till likvärdig utbildning.

Behovet av att arbeta än mer förebyggande vad gäller upptäckt och insatser och trygghetsskapande arbete kvarstår. Tidiga insatser i samarbete mellan barn- och elevhälsa, vårdnadshavare och aktörer som socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och habilitering är många gånger avgörande. Förvaltningarna arbetar här kontinuerligt med att utveckla och förbättra arbetet och tidigarelägga insatserna. Rutiner för samarbete och samverkan mellan förvaltningar finns och tillämpas för exempelvis tidig samverkan mellan socialtjänst och skola gällande elever där skolan känner oro och för samarbete kring elever där det finns oro för riskbruk av alkohol och/eller narkotikaanvändning.

Detta är ett komplext område och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen föreslår återkommande åtgärder vilka sedan skall balanseras mot region Gotlands ekonomiska förutsättningar och den politiska helhetsbedömningen.

För att medborgare på Gotland ska må så bra som möjligt så länge som möjligt och för att vi även fortsättningsvis ska kunna erbjuda vård och omsorg av god kvalitet behövs en omställning av hälsosystemet till mer fokus på hälsa och förebyggande insatser. Målbilden är: Hälsa genom hela livet – egen kraft och förmåga – goda vanor i vardagen – stöd för att främja hälsa – samordnade insatser nära mig – Mitt liv. En färdplan¹¹ har tagits fram som sträcker sig fram till 2027 med olika aktiviteter. Färdplanen har tagits fram i samarbete mellan hälso- och sjukvårdsnämnden, socialnämnden, regionstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och beslutats i respektive nämnd samt Regionfullmäktige.

Folkhälsomyndigheten har i en nationell rapport om Skolbarns hälsovanor från 2018 konstaterat att barn och unga är fysisk inaktiva under större delen av sin vakna tid. Den inaktiva tiden ökar med åldern, från 67 procent för 11-åringar till 75 procent för 15-åringar. Region Gotlands Fritidsplan¹² ska stimulera till och ge förutsättningar för mer rörelse hos bland barn och unga. Fritidsplanen är en central möjliggörare för att nå målen uttryckta i vårt Gotland 2040, konkretiserade i genomförandeprogram social välfärd¹³ och färdplan för Hälsa genom hela livet. Det är i tillhörande handlingsplan som aktiviteter tas fram, vilka ska skapa förutsättningar för att nå de mål som beskrivs i Fritidsplanen. Handlingsplanen tas fram i samråd och samverkan med de förvaltningar som är berörda av målen inom Fritidsplanen. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har flera pågående aktiviteter kopplade till färdplan för hälsa genom hela livet, vilket också bidrar till måluppfyllelse i de mål som anges i fritidsplanen. Det går även att härleda andra aktiviteter i förvaltningens verksamheter till fritidsplanens mål. Vilket finns närmare beskrivet i respektive avdelnings aktivitetsplan.

Region Gotland ska prioritera god arbetsmiljö genom aktivt ledarskap och medarbetarskap

Taggar

03 Hälsa och välbefinnande, 04 God utbildning för alla, 05 Jämställdhet, 08 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

I det strategiska HR-nätverket i Region Gotland har samtliga förvaltningar under ledning av HR-direktören kommit överens om att prioriteringen god arbetsmiljö ska drivas i riktning mot de åtta sk friskfaktorerna, identifierade av Sunt arbetsliv - en ideell organisation som drivs partsgemensamt av SKR och de fackliga organisationerna. Insatser utifrån dessa åtta faktorer stöds av Region Gotlands styrdokument inom området.

¹⁰ [UAF Övergripande Elevhälsoplan](#)

¹¹ [Region Gotlands färdplan för hälsa genom hela livet](#)

¹² [Fritidsplan 2023-2026](#)

¹³ [Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland](#)

De åtta friskfaktorerna är:

1. Rättvis och transparent organisation.
2. Närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap.
3. Delaktighet och inflytande.
4. Kommunikation och återkoppling
5. Prioritering av arbetsuppgifter.
6. Kompetensutveckling hela arbetslivet.
7. Systematiskt arbetsmiljöarbete i vardagen.
8. Tidiga insatser och arbetsanpassning.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen kommer att arbeta utifrån denna gemensamma grund i riktning mot prioriteringen. Inom förvaltningen finns utpekade aktiviteter i en övergripande handlingsplan som handlar om lärares arbetsmiljö. I tillämpliga delar gäller handlingsplanen samtliga verksamheter. Handlingsplaner ska också finnas på samtliga nivåer inom ramen för den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Även aktiviteter efter medarbetarundersökningen stödjer friskfaktorerna.

Förflyttningen inom området följs genom den årliga medarbetarundersökningen och genom att följa utvecklingen av sjuktalen.

Region Gotland ska prioritera samverkan och planering av beredskapsarbetet

Taggar

03 Hälsa och välbefinnande, 11 Hållbara städer och samhällen

Det finns en ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet, såväl nationellt och internationellt som lokalt och det kräver god kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor för att säkerställa samhällsviktiga verksamheter.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har konstaterat ett behov av att höja kompetensen inom risk- och incidenthantering samt beredskapsarbete för att kunna arbeta med mer förebyggande åtgärder, ha en robust krishantering och följa de lagkrav som finns. För närvarande saknar förvaltningen tillräcklig kompetens och personal inom säkerhets- och beredskapsområden, och därför är nära samarbete med regionstyrelseförvaltning, länsstyrelse och andra förvaltningar inom regionen avgörande för förvaltningen. Region Gotland har en övergripande plan för krishantering vid samhällsstörningar¹⁴ och det åligger varje förvaltning att komplettera planen med operativa planer och rutiner. För utbildnings- och arbetslivsförvaltningen är detta ett arbete påbörjat men ännu i utvecklingsstadiet.

3.2 Uppdrag från regionfullmäktige och nämnd

3.3 Nämndens mål

Nämndens mål utgörs både av koncerngemensamma mål och egna mål som är beslutade utifrån prioriteringar i nämndens uppdrag. Till varje mål kan en eller flera aktiviteter kopplas. Aktiviteterna kan vara ett- eller fleråriga. Syftet med aktiviteterna är att förtydliga vad som behöver genomföras för att nå måluppfyllelse.

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Beskrivning:

Detta är ett koncerngemensamt mål.

Region Gotland behöver arbeta aktivt med sin kompetensförsörjning för att både behålla befintlig personal, och för att rekrytera nya medarbetare i framtiden. Det finns starka kopplingar mellan i vilken utsträckning medarbetare är villiga att rekommendera sin arbetsplats för andra och väl fungerande arbetsgrupper.

¹⁴ [Plan för Region Gotlands krisledning och samverkan vid samhällsstörningar](#)

Arbetsmiljön på regionens olika arbetsplatser ska vara god. Det gäller både den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön. Den psykosociala arbetsmiljön handlar om allt från hur man trivs med sina arbetskamrater, hur meningsfullt man upplever sitt arbete och sina arbetsuppgifter, hur stort inflytande man har över sin situation och vilka möjligheter det finns till personlig utveckling. Är den psykosociala arbetsmiljön god så är medarbetare som regel mer engagerad och verksamheten blir mer effektiv. För att tillsammans åstadkomma detta behövs ett gemensamt arbete och ett aktivt ledar- och medarbetarskap.

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024–2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Beskrivning:**Detta är ett koncerngemensamt mål**

Målet har bäring på den föreslagna prioriteringen "En skyndsam energi- och klimatomställning". Målet ligger i linje med mål i såväl regional utvecklingsstrategi som genomförandeprogram för klimat, miljö och energi.

Redan i dag finns effekter av klimatförändringar som påverkar Gotland, exempelvis vattenförsörjningen. Att minska klimatpåverkande utsläpp är avgörande för framtiden och för att nå ett klimatneutralt Gotland 2040.

Öka antalet invånare i ålder 20–64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

Beskrivning:**Detta är ett koncerngemensamt mål**

Gotland har de senaste åren haft en positiv befolkningsökning, beroende på att fler flyttar till Gotland än från ön. Den utvecklingen behöver fortsätta. Befolkningen på Gotland blir allt äldre vilket medför en högre försörjningskvot. Det innebär att en mindre andel personer i åldern 20–64 år ska försörja en större andel barn, unga och äldre. Gotland behöver fler invånare för ökad skattekraft och för att klara kompetensförsörjningen. Gotlands attraktionskraft som plats att flytta till påverkas av många faktorer.

BUN**Andelen elever i årskurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024–2027**

Beskrivning:

Mål BUN

Målsättningen är att alla elever ska fullfölja sin skolgång, vilket motverkar utanförskap och ger en god grund för att kunna delta och bidra i samhället. Som ett led i detta behöver verksamheterna fortsätta arbetet med insatser för att öka skolnärvaron. Ett ökat fokus på uppföljning av elevers resultat och utveckling i de tidiga skolåren krävs. Tidiga insatser redan i förskolan ska ske för att öka elevernas möjlighet att nå behörighet till gymnasieskolan.

Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024–2027

Beskrivning:

Mål BUN

En avgörande faktor för en skola och utbildning av hög kvalitet är utbildade lärare. Att kompetensförsörja med behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamhetsområde är därför en nyckelfråga. En ökad andel behörig personal är även positivt för personalgruppen.

Likvärdigheten inom grundskolan ska öka årligen under perioden 2024–2027

Beskrivning:

Mål BUN

Alla barn och elever ska mötas av en likvärdig skola av hög kvalitet och ska få undervisning och stöd utifrån sina behov. För detta behövs utbildad personal i skola och förskola. Fördelningen av behörig personal är dock i dagsläget ojämnt fördelad över ön.

Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024–2027

Beskrivning:

Mål BUN

Alla barn och unga har rätt att växa upp i en trygg och hälsosam miljö som främjar deras psykiska och fysiska hälsa. Att arbeta för god hälsa hos barn och unga kan förebygga framtida problem och minska risken för att utveckla ohälsa. Det finns rapporter som vittnar om att den psykiska ohälsan hos barn och unga ökar, det är därför angeläget att försöka bryta den negativa trenden. Skolan är en viktig arena för detta arbete eftersom man där möter alla barn, där skola och elevhälsa blir viktiga aktörer i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

GVN**Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan med examen inom 4 år ska öka årligen och med minst 5 procentenheter till 2027**

Mål GVN

Gymnasieskolan lägger en viktig grund för ungdomars etablering i arbete och övergång till fortsatta studier. På dagens arbetsmarknad kräver en allt större andel arbetsgivare gymnasieutbildning även inom yrken där utbildningskraven traditionellt varit låga. I takt med att arbetskraften blivit alltmer välutbildad hårdnar konkurrensen om jobben för de med kortare utbildning. Personer med kort utbildning får allt svårare att få arbete vilket innebär att lägsta nivån på utbildning som krävs ofta är på gymnasial nivå.

Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan som i elevenkäten svarar "mycket bra" eller "bra" på frågan "Hur mår du rent allmänt", ska öka årligen och med minst 4 procentenheter till 2027

Mål GVN

Alla ungdomar har rätt att växa upp i en trygg och hälsosam miljö som främjar deras psykiska och fysiska hälsa. Att arbeta för god hälsa hos unga kan förebygga framtida problem och minska risken för att utveckla ohälsa. Gymnasieskolan är en viktig arena för detta arbete där skola och elevhälsa blir viktiga aktörer i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Andelen invånare 16–29 år som varken arbetar eller studerar ska minska årligen och med minst 1 procentenhet till 2027

Mål GVN

Kompetens och utbildning ger bättre förutsättningar att ta sig fram på arbetsmarknaden. Arbetslöshet kan vara en riskfaktor för psykisk ohälsa, delvis på grund av den ekonomiska situationen men också för att individen riskerar att sakna ett socialt sammanhang med en meningsfull sysselsättning. Flera delar av Gymnasie- och vuxenutbildningens verksamhetsområde arbetar och samverkar för att minska andelen som varken arbetar eller studerar.

Andelen invånare 25–64 år med gymnasial utbildning ska öka årligen och med minst 2 procentenheter till 2027

Mål GVN

På dagens arbetsmarknad kräver en allt större andel arbetsgivare gymnasieutbildning även inom yrken där utbildningskraven traditionellt varit låga. I takt med att arbetskraften blivit alltmer välutbildad hårdnar konkurrensen om jobben för de med kortare utbildning. Personer med kort utbildning får allt svårare att få arbete vilket innebär att lägsta nivån på utbildning som krävs ofta är på gymnasial nivå. Flera av Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden arbetar för att motivera individer till studier på gymnasial nivå samt möjliggör utbildning genom ett väl dimensionerat utbildningsutbud som matchar behoven på utbildad arbetskraft på den gotländska arbetsmarknaden.

Andelen utrikesfödda 20–64 år med egen försörjning ska öka årligen och med minst 2 procentenheter till 2027

Mål GVN

Egen försörjning är av största vikt för att förbättra integrationen och minska risken att hamna i utanförskap. Det är även ett instrument för att öka jämställdheten i och med ekonomisk egenmakt för utrikesfödda kvinnor. Kompetens och utbildning ger bättre förutsättningar att ta sig fram på arbetsmarknaden. Arbetslöshet kan vara en riskfaktor för psykisk ohälsa, delvis på grund av den ekonomiska situationen men också för att individen riskerar att sakna ett socialt sammanhang med en meningsfull sysselsättning. Flera delar av Gymnasie- och vuxenutbildningens verksamhetsområde arbetar och samverkar för att minska andelen utrikesfödda som inte har egen försörjning.

4 Omvärldens påverkan på nämndens uppdrag

4.1 Ökad polarisering och utsatthet

Ökad polarisering och utsatthet kan kopplas till lågkonjunktur, kostnadsökningar, inflation, ökad ekonomisk oro och ökad arbetslöshet, vilket ofta leder till ökad ekonomisk ojämlikhet, där de som redan är ekonomiskt utsatta drabbas mest. Detta kan förstärka politisk polarisering då människor som känner sig ekonomiskt utsatta kan vara mer benägna att stödja extrema åsikter och söka snabba lösningar, skylla problemen på andra grupper och/eller söka sig till kriminalitet. Ökad ekonomisk oro kan även leda till en ökad misstro gentemot institutioner och samhällsstrukturer. Om ekonomisk oro och ojämlikhet inte kan hanteras på ett effektivt sätt finns det risk att det leder till sociala spänningar som ytterligare kan förstärka oro och osäkerhet i samhället vilket utbildnings- och arbetslivsförvaltningen kontinuerligt behöver ta i beaktning.

4.2 Ökat behov av livslångt lärande

Arbetslösheten är förhållandevis låg på Gotland men det finns grupper som har lång väg att gå för att komma in på arbetsmarknaden. En rad insatser görs för att dessa ska få möjlighet till studier, praktik, arbete och goda förutsättningar för ett livslångt lärande. Samtidigt har många branscher och regionens egna förvaltningar ett ökat kompetensförsörjningsbehov. Tillsammans med berörda branscher behöver Region Gotland arbeta för att vidga synen på anställningsbarhet och vägleda människor dit behoven finns, såväl inom det privata som det offentliga. Lågkonjunktur, kostnadsökningar och ökad ekonomisk oro påverkar samhället och medborgarna och detta är flera troliga anledningar till att färre söker sig till utbildning i nuläget. Det är även mycket viktigt att arbeta för att utveckla och behålla befintlig personal, att de ges möjlighet till kompetenshöjande insatser och möjlighet att kontinuerligt utvecklas. Detta måste sedan sammankopplas med ansvarig chefs möjlighet att följa upp och tid- och resurssätta utvecklingsarbeten.

4.3 Nya livsmönster och arbetsätt påverkar platsbundenhet

Digitaliseringen har ökat möjligheten för delar av förvaltningen att arbeta delar av arbetsveckan på distans. Berörda medarbetare upplever att det finns både för- och nackdelar med detta. Arbetsgivaren behöver kontinuerligt lyfta frågan om hur tillit, delaktighet och personlig utveckling bevaras och utvecklas samtidigt som en god arbetsmiljö och möjlighet till arbete på distans består. Utveckling av hem- och distansarbete leder många gånger till mer nöjda och produktiva medarbetare och skall inte hindras men att under lång tid utebli från det viktiga informella samspelet med kollegor kan innebära en risk.

4.4 Hållbarhet och att leda för hållbarhet

Att leda för hållbarhet får inte bli ett begrepp där var och en har sin egen definition. En organisation behöver en gemensam definition och en förståelse. För många handlar detta oftast om verksamhetens inre hållbarhet. Hur våra arbetssätt och processer kan utvecklas, ge stöd och bli hållbara för dem som förväntas utföra arbetet och samtidigt öka det positiva värdeskapandet. Detta är dock inte alltid, per automatik, en koppling till de globala målen och Agenda 2030. Det är inte givet att vi förstår syftet med att gå en längre och kanske svårare väg som skall ge en bättre värld i framtiden när vi i stunden ser en snabbare och billigare lösning framför oss. Frågor om ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet och andra strategiska frågor är oftast långsamma och det krävs förståelse och uthållighet för att de skall bli verklighet och vara långsiktiga och motiverande. Att lämna en ekonomi i balans till de som kommer efter oss och kontinuerligt arbeta för en ökad medvetenhet kring frågor som klimatneutralitet, miljöpåverkan och en grön omställning bör vara prioriterat.

Granskningen OECD genomförde 2022¹⁵ är en viktig utgångspunkt för samverkan och utvecklingsfrågor i utbildnings- och arbetslivsförvaltningen inom exempelvis kompetensförsörjning, digitalisering, landsbygdsutveckling och för att främja entreprenörskap.

4.5 Artificiell intelligens (AI)

AI i klassrummen innebär såväl möjligheter som utmaningar. Det finns en stor vilja att i skolan lära och förstå de möjligheter som kan realiseras inom en nära framtid, redan idag har tekniken i viss utsträckning integrerats i undervisningen. Bland annat införs nya förhållningssätt kring hur elevens textunderlag för bedömning ska hanteras. AI kan bland annat användas för att följa elevernas framsteg, förstå deras nuvarande styrkor och svårigheter samt ge snabb återkoppling i form av förklaringar och lämpliga uppgifter. Detta är viktigt att lyfta fram i debatten kring hur AI och digitalisering kan användas.

4.6 Tillitens betydelse för samhället och dess verksamheter

Det är viktigt att arbeta för att bygga och upprätthålla tillit då det tillsammans med förtroende, mindre kontroll och god uppföljning ger goda möjligheter för chefer och medarbetare att påverka och förbättra. Att känna en ökad delaktighet, förståelse och ansvar skapar engagemang och motivation. Tillit är grundläggande och till viss del avgörande för samhälls- och verksamhetsutveckling då den skapar en atmosfär av samarbete, tillväxt och stabilitet, medan brist på tillit kan leda till motsatt resultat.

Analys, utvärdering och uppföljning av arbetsinsatser inom den egna verksamheten skall samtidigt vara prioriterat. Följer vi inte upp är det brist på respekt och en signal att det kanske inte är så viktigt det som görs. Möjligheten till stöd, information och utbildning skall heller inte underskattas då det bidrar och har betydelse för att förbättra den inre hållbarheten och förutsättningarna i ledar- och medarbetarskap.

¹⁵ [Relevansbedömning rekommendationer \(gotland.se\)](https://www.gotland.se/Relevansbedomning-rekommendationer)

5 Risker/osäkerhetsfaktorer/utmaningar

I arbetet med verksamhetsplan 2024 har utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetat för att respektive avdelning och verksamhet skall känna en tydlighet och möjlighet i arbetet med att nå högre måluppfyllelse, både enskilt och i organiserade samarbeten. Alla avdelningar kan inte genomföra allt men alla kan göra något. Vi bedömer att det är att ge avdelningarna bättre förutsättningar till ett än mer långsiktigt förbättringsarbete. Här följer ett urval av utmaningar och risker. Åtgärder som vidtas kopplat till dessa och andra utmaningar och förbättringsåtgärder konkretiseras vidare i avdelningarnas respektive aktivitets- och handlingsplaner.

5.1 Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor

Den ökade medvetenheten om samhällets sårbarhet, såväl nationellt och internationellt som lokalt, kräver att kompetensen inom säkerhets- och beredskapsfrågor höjs för att säkerställa samhällsviktiga verksamheter. Det säkerhetspolitiska läget och oron i omvärlden kan leda till en ökning av flyktingar på grund av faktorer som klimat, krig, fattigdom och politiskt förtryck. Sveriges ändrade asylpolitik har dock minskat antalet nyanlända på centrala mottagningar, men en grundkapacitet behöver upprätthållas.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har behov av att höja kompetensen inom risk- och incidenthantering, arbeta med förebyggande åtgärder, ha kunskap om lokalernas status och förmåga samt följa lagkrav. För närvarande saknar förvaltningen tillräcklig kompetens och bemanning inom säkerhets- och beredskapsområdet och av den anledningen är ett nära samarbete med regionstyrelseförvaltning, länsstyrelse och andra förvaltningar inom regionen avgörande. Region Gotland har en övergripande plan för krishantering vid samhällsstörningar¹⁶ och det åligger varje förvaltning att komplettera planen med operativa planer och rutiner. För utbildnings- och arbetslivsförvaltningen är ett arbete påbörjat men ännu i utvecklingsstadiet.

I oktober 2023 är Gotland ännu den enda region som skonats från skjutningar¹⁷ och vikten av tidiga insatser för att förebygga kriminalitet och brottsutsatthet bland barn och unga kan inte betonas nog¹⁸. I Sverige är det Skolverket och Socialtjänsten som utvecklar arbetet med tidiga samordnade insatser (TSI) på uppdrag av regeringen och Linnéuniversitetet driver ett forskningsprojekt för att analysera samverkansprocesser som bygger på den så kallade Skottlandsmodellen¹⁹.

5.2 Demografiska utmaningar

Demografiska utmaningar inkluderar fler barn och elever, en åldrande befolkning, minskande arbetskraft i arbetsför ålder och ökad konkurrens om arbetskraft. Alla dessa faktorer kräver strategisk planering. Säkerställande av behörig personal och rätt kompetens på alla enheter är svårt och skapar stress för chefer och befintlig personal. Inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, och särskilt inom skolan, är kompetensförsörjning en högprioriterad fråga, med behöriga lärare som en av de viktigaste faktorerna för elevers framgång²⁰. Pensionsavgångar och brist på behörig personal skapar utmaningar, liksom

¹⁶ [Plan för Region Gotlands krisledning och samverkan vid samhällsstörningar](#)

¹⁷ [Gotland enda polisområdet skonat från skjutningar - P4 Gotland | Sveriges Radio](#)

¹⁸ [Tidiga och samordnade insatser för barn och unga - Skolverket](#)

¹⁹ [Projekt: Tidiga samordnade insatser för barn som kan utsättas för eller hamna i kriminalitet | lnu.se](#)

²⁰ [IFAU - obehöriga lärare negativt för elever studieresultat](#)

bostadsbristen på Gotland som är också en påverkande faktor. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har en etablerad kompetensförsörjningsplan²¹ som inkluderar rekryteringskampanjer, kompetensutveckling, arbetsgivarvarumärkesstärkning och samarbete med utbildningsanordnare och universitet.

5.3 Likvärdiga för- och grundskolor

För- och grundskolenheterna bedöms i dag inte ha tillräckliga förutsättningar att erbjuda likvärdig för- och grundskola. Bedömningen grundar sig på att fördelningen av barn per förskola och årsarbetare är ojämnt fördelat över ön, att tillgången till legitimerad och behörig lärarpersonal skiljer sig åt mellan skolor/områden och att skolstrukturen inte kompenseras ekonomiskt – det vill säga de tillgängliga resurserna balanserar inte behoven. Detta är ett komplext område och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen föreslår återkommande åtgärder vilka sedan skall balanseras mot Region Gotlands ekonomiska förutsättningar och den politiska helhetsbedömningen.

5.4 Chefs- och ledningsstöd ur ett kvalitets- och likvärdighetsperspektiv

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har uppmärksammat och i senaste analysrapporten även identifierat att chefsstödet inom Region Gotland upplevs som otillräckligt. Det finns därför ett behov av att tillsammans med regionstyrelseförvaltningen genomföra en övergripande kartläggning av de olika förvaltningarnas förväntningar och behov inom området. Förvaltningarnas möjligheter avgörs och påverkas till stor del av hur regionstyrelseförvaltningen organiseras och hur resurser och ansvar fördelas inom flertalet områden. Hur befintliga resurser används på bästa sätt och vilka förutsättningar och möjligheter ledarskapet inom Region Gotland får är i förlängningen avgörande för trygga och kompetenta medarbetare.

5.5 Investeringsbehov kopplat till lokalbestånd

Verksamheterna inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har stora investeringsbehov när det gäller lokaler. Förvaltningen arbetar på en övergripande nivå för att beakta båda nämnders och alla avdelningarnas unika behov utifrån en gemensam nulägesanalys. Det är en stor utmaning att säkerställa att tillgången till lokaler är tillräcklig utifrån prognoser och förväntad utveckling eller om ytterligare investeringar kommer att krävas. En regionövergripande lokalförsörjningsprocess är under utveckling och förvaltningen är en del i det arbetet. Inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter finns en förväntan på att relevanta investeringar och underhåll görs i de lokaler där verksamhet bedrivs. Förvaltningens övergripande lokalbehovsplan samordnas med den regionövergripande lokalförsörjningsstrategin²² för att regionen skall kunna göra helhetsbedömningar och eventuella prioriteringar utifrån alla förvaltningars behov.

5.6 Väldimensionerat utbildningsutbud som är hållbart över tid

Det är viktigt att ha ett stabilt utbildningsutbud som är hållbart över tid, inom såväl gymnasiet som inom vuxenutbildningen. Utbildningsutbudet bör erbjuda olika alternativ som kan förbättra livskvalitet, färdigheter och kunskaper, vilket kan inkludera allt från

²¹ [Kompetensförsörjningsplan för utbildnings- och arbetslivsförvaltningen](#)

²² [Regiongemensam lokalförsörjningsplan 2023-2027](#)

skolundervisning till vuxenutbildning och rådgivningstjänster, samt utbilda och utveckla arbetskraft så att den är kompetent och anställningsbar i olika branscher, vilket främjar sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Samtidigt skall möjligheten till fortsatta studier inom högskola och universitet tillgodoses. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar aktivt med kontinuerlig information om olika utbildningsmöjligheter och genom samverkan med näringsliv, den regionala kompetensplattformen och kontinuerlig dialog med berörda nämnder planeras utbud och insatser utifrån behov och möjlig finansiering. Ett väldimensionerat utbildningsutbud har stor betydelse för en kommunal huvudmans förmåga att möta behov och främja lokal utveckling och välmående.

5.7 Ökad psykisk ohälsa

Ökad psykisk ohälsa, drog- och alkoholkonsumtion samt utanförskap bland ungdomar har en negativ påverkan på kommunen och samhället som helhet. Detta kan leda till att ungdomar får svårt att slutföra sin skolgång, vilket skapar utbildningsmässiga utmaningar och begränsar framtida arbetsmöjligheter. Familjer påverkas också negativt och kräver ofta insatser från socialtjänsten. Förebyggande åtgärder och stödprogram är viktiga för att minska risken för ökad psykisk ohälsa, missbruk och kriminalitet bland ungdomar. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar aktivt med skolbaserade program, fritidsaktiviteter och ungdomsgårdar och samverkan med socialtjänst. Här lyfts Fossam²³ fram som ett positivt exempel på god samverkan mellan förvaltningar. Behovet är dock relativt stort och ett ökat samarbete mellan skolor, sjukvård, socialtjänst och ideella organisationer är avgörande. Att involvera ungdomar själva i beslutsfattande och aktiviteter som påverkar deras liv kan öka deras känsla av delaktighet och ansvarstagande²⁴, att involvera elever och barn i beslutsfattande är också ett lagkrav som omfattas både i skollagen och i barnkonventionen.

5.8 Osäkerhet kring regeringens finansiering av folkhögskolor

Folkhögskolan och de som är beroende av deras tjänster och utbildningar upplever en osäkerhet kring det ekonomiska stödet från regeringen vilket påverkar skolans stabilitet och långsiktiga överlevnad. Folkhögskolan får svårt att planera vilket gör det svårt att anställa lärare, planera utbildningsprogram eller investera i utrustning och faciliteter. Osäker finansiering påverkar även personalens arbetsvillkor och anställning. Verksamheten och utbildnings- och arbetslivsförvaltning har inte möjlighet att på egen hand påverka finansieringen och behöver därför arbeta nära både den egna nämnden liksom den politiska ledningen för Region Gotland.

5.9 Tapp av elever

Att elever går från kommunala skolor till fristående skolor är delvis en utmaning för den kommunala huvudmannen. En av de viktigaste faktorerna som påverkar föräldrars val av skola är utbildningens kvalitet. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen planerar att än mer aktivt kommunicera skolornas framgångar och styrkor till allmänheten. Förvaltningen ska även ta hänsyn till elevers och vårdnadshavares åsikter och behov genom att genomföra

²³ FOSSAM en modell för tidig samverkan kring barn/unga mellan 6 och 16 år – som består av socialtjänst, Första linjen, Barn- och elevhälsan samt utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Hämtat från:

[Verksamhetsberättelse 2022, barn- och utbildningsnämnden](#)

²⁴ [Skolverket - elevers delaktighet och inflytande i utbildningen](#)

regelbundna enkäter och uppföljningar. Därigenom identifieras utvecklingsområden och förbättringsförslag vilket bidrar till god utveckling.

6 Styrkor/framgångsfaktorer/möjligheter

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens nämnder har verksamheter som håller god kvalitet. Ambitionsnivån är hög och utvecklingsinsatserna är många. Tillit, förtroende, mindre kontroll med god och tydlig uppföljning ger goda möjligheter att påverka och känna delaktighet vilket leder till större engagemang och motivation inom alla personalgrupper. Förvaltningens bredd och omfattning har betydelse och ger goda förutsättningar för intern samverkan, en starkare vi-känsla och lagarbete.

Gotland har ett brett och bra utbud av förskolor och skolor, en sammanhållen anpassad skola med god utveckling avseende arbetet med arbetsplatsförlagt lärande. En attraktiv kulturskola som även arbetar med fokus på underrepresenterade grupper särskilt kring skillnader på grund av socioekonomiska aspekter. Ungdomsavdelningen ger ungdomar förutsättningar för en bra och aktiv fritid vilket i förlängningen bidrar till ökat intresse för skolan.

Gymnasieskola, vuxenutbildning och folkhögskola visar goda resultat, har ett relativt brett utbud och ett aktivt arbete kring hållbarhet och friskvård. Samarbete och samverkan mellan de olika avdelningar utvecklas successivt över tid.

En sammanhållen organisation för barn- och elevhälsan och en för studie- och yrkesvägledarna skapar bättre förutsättningar för yrkesgrupperna. När kompetens och samverkan förbättras så medför det att yrkesgrupperna stärks och utvecklas inåt vilket innebär att de kan leverera med bra kvalitet för de vi är till för.

Avdelningen för arbetsliv och etablering har ett väl utvecklat samarbete med gymnasiet och grundskolan och tillsammans med vuxenutbildningen och folkhögskolan genomförs en rad insatser inom integration och för att de som står utanför arbetsmarknaden ska komma in i studier, praktik eller arbete. Samverkan med andra aktörer som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, men även sjukvården och arbetsmarknaden utvecklas kontinuerligt.

Att klara gymnasiet har stor betydelse och ger förutsättningar för det fortsatta livet. Det vittnar både forskning och erfarenhet om. För att öka genomströmningen är det viktigt att samtliga delar i utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamhet fungerar väl och färgas av ett holistiskt synsätt. I förskolan lägger vi grunden för barnen vilket sedan tas vidare, bevaras och utvecklas i förvaltningens alla delar. De elever som av olika skäl inte lyckas fullfölja gymnasiet ges möjlighet att klara detta inom både vuxenutbildningen och Gotlands folkhögskola.

Målsättningen är att alla elever, studerande och deltagare ska fullfölja skolgång och studier och ges möjlighet till ett livslångt lärande.

Den centrala förvaltningen är stabil även om den är något liten utifrån utbildnings- och arbetslivsförvaltningens uppdrag och bredd. Den samordnar och skapar en enhetlig strategi för hela förvaltningens arbete för att effektivt och övergripande hantera resurser som personal, budget och utrustning för att möta alla behov. Den fungerar i dag mer som en kunskaps- och kompetenshub, där olika yrkeskompetenser samarbetar och delar kunskap och bästa praxis inom nämndernas ansvarsområden. Ett övergripande ansvar tas för att utveckla, genomföra och säkerställa arbetet inom ansvarsområden för att följa lagstiftning och nationella riktlinjer. Utvalda utvecklingsprojekt drivs, forskning beaktas och initiativ tas

för att förbättra kvaliteten. Ett aktivt förbättringsarbete inom uppföljning och analys av resultat bedrivs för att bättre beskriva måluppfyllelse.

Det systematiska kvalitetsarbetet är relativt väl förankrat, ständigt närvarande och ständigt under utveckling både inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningens olika verksamheter, som på huvudmannanivå²⁵. Det finns en gemensam bas i förvaltningens årshjul, de stora processerna är tydliga och avdelningarnas systematiska kvalitetsarbete utvecklas parallellt. Detta skapar trygghet och tillit, även om tidplanerna ofta är alldeles korta. För att hålla i och även utveckla arbetet behöver det fortsatt finnas långsiktighet, uthållighet och ett verksamhetsnära ledarskap vilket leder till att varje process blir mer trovärdig och värdeskapande.

²⁵ [Region Gotland som skolkommun](#)